

COOPERAREA POLIȚIENEASCĂ

Principalul instrument al cooperării polițienești îl reprezintă Oficiul European de Poliție (Europol), un element central al arhitecturii europene de securitate internă extinsă. Cooperarea și politicile se dezvoltă în continuare, acordându-se o atenție deosebită contracarării mai eficace a amenințărilor și infracțiunilor paneuropene și, în special în ceea ce privește Parlamentul European, respectând drepturile fundamentale și normele în materie de protecție a datelor.

TEMEI JURIDIC

Articolele 33 (cooperare vamală), 87, 88 și 89 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

OBIECTIVE

Cooperarea polițienească eficace reprezintă un element esențial care contribuie la transformarea Uniunii într-un spațiu de libertate, securitate și justiție bazat pe respectarea drepturilor fundamentale. Cooperarea transfrontalieră între agențiile de ordine publică - care implică forțele de poliție, vămile și alte servicii de asigurare a ordinii publice - este destinată prevenirii, detectării și anchetării infracțiunilor penale din întreaga Uniune Europeană. În practică, această cooperare privește, în principal, infracțiunile grave (criminalitatea organizată, traficul de droguri, traficul de ființe umane și criminalitatea informatică) și terorismul.

REALIZĂRI

A. Premise

Cooperarea polițienească dintre statele membre a început în 1976 prin așa-numitul „Grup Trevi”, o rețea interguvernamentală a reprezentanților ministerelor de justiție și de interne. Tratatul de la Maastricht a stabilit ulterior chestiunile de interes comun care au justificat cooperarea polițienească (terorism, droguri și alte forme de criminalitate internațională). El a introdus și principiul creării unui „Oficiu european de poliție” (Europol), care, inițial, a funcționat ca Unitatea Droguri Europol. Convenția Europol a fost semnată la 26 iulie 1995, deși oficiul nu și-a început oficial activitatea decât la 1 iulie 1999, cu atribuții extinse acordate prin Tratatul de la Amsterdam (semnat la 2 octombrie 1997). Cu toate acestea, cooperarea polițienească progresase deja înaintea înființării Europol. Prin crearea Spațiului Schengen în 1985, din care au făcut parte la început numai câteva state membre, cooperarea polițienească transfrontalieră devenise deja o realitate (a se vedea și [4.2.4](#)). Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului

de la Amsterdam, acquis-ul Schengen - inclusiv aspectele sale legate de cooperarea polițienească - a fost incorporat în dreptul UE, deși a fost încadrat în cel de-al „treilea pilon” al cooperării interguvernamentale. Aceeași abordare interguvernamentală a fost aplicată pentru măsurile de cooperare polițienească adoptate de un grup mic de state membre în temeiul Tratatului de la Prüm, care conținea dispoziții privind schimbul de informații referitoare la ADN, amprente digitale și datele de înmatriculare ale autovehiculelor. Tratatul de la Prüm a fost introdus complet în legislația Uniunii prin Decizia 2008/615/JAI a Consiliului din 23 iunie 2008.

B. Cadrul instituțional actual

Cadrul instituțional a fost mult simplificat prin Tratatul de la Lisabona (TFUE), majoritatea măsurilor de cooperare polițienească fiind acum adoptate în cadrul procedurii legislative ordinare (codecizie) și făcând obiectul controlului jurisdicțional exercitat de Curtea de Justiție. Cu toate acestea, lăsând la o parte caracteristicile specifice ale Spațiului de libertate, securitate și justiție [clauze de „opt-out” pentru Regatul Unit, Irlanda și Danemarca (protocoalele 21 și 22 anexate la TFUE) și un rol privilegiat pentru parlamentele naționale (protocoalele 1 și 2)], cooperarea polițienească și cooperarea judiciară în materie penală nu au fost integrate complet în cadrul comunitar și își păstrează câteva dintre caracteristicile inițiale:

- Dreptul de inițiativă al Comisiei poate fi exercitat și de statele membre, dacă reprezintă un sfert din membrii Consiliului (articolul 76 din TFUE);
- Parlamentul European este consultat doar cu privire la măsurile de cooperare operativă, adoptate în unanimitate de Consiliu. Dacă nu există unanimitate în Consiliu, există posibilitatea ca nouă sau mai multe state membre să colaboreze pe baza unei cooperări consolidate. În acest scenariu, Consiliul European suspendă procesul pentru a încerca să ajungă la un consens [așa-numitul mecanism al „frânei de urgență” prevăzut la articolul 87 alineatul (3) din TFUE].

C. Principalele acte legislative privind cooperarea polițienească adoptate în cadrul procedurii legislative ordinare

- [Regulamentul \(UE\) 2015/2219](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL) și de înlocuire și de abrogare a Deciziei 2005/681/JAI a Consiliului, aplicabil de la 1 iulie 2016;
- [Directiva \(UE\) 2016/681](#) a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor (PNR) pentru prevenirea, depistarea, investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de terorism și a infracțiunilor grave. Statelor membre li s-a impus să transpună Directiva în legislația națională până la 25 mai 2018;
- [Regulamentul \(UE\) 2016/794](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 11 mai 2016 privind Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol) și de înlocuire și de abrogare a Deciziilor 2009/371/JAI, 2009/934/JAI, 2009/935/JAI, 2009/936/JAI și 2009/968/JAI ale Consiliului, aplicabil de la 1 mai 2017;

- [Regulamentul \(UE\) 2018/1726](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 14 noiembrie 2018 privind Agenția Uniunii Europene pentru Gestionarea Operațională a Sistemelor Informatice la Scară Largă în Spațiul de Libertate, Securitate și Justiție (eu-LISA) și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1987/2006 și a Deciziei 2007/533/JAI a Consiliului, precum și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1077/2011, aplicabil de la 11 decembrie 2018;
- [Regulamentul \(UE\) 2018/1862](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 28 noiembrie 2018 privind instituirea, funcționarea și utilizarea Sistemului de informații Schengen (SIS) în domeniul cooperării polițienești și al cooperării judiciare în materie penală, de modificare și de abrogare a Deciziei 2007/533/JAI a Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1986/2006 al Parlamentului European și al Consiliului și a Deciziei 2010/261/UE a Comisiei, aplicabil cel târziu de la 28 decembrie 2021;
- Parlamentul a adoptat [poziția sa în primă lectură la 16 aprilie 2019](#) în vederea adoptării Regulamentului (UE) 2019/... al Parlamentului European și al Consiliului privind instituirea unui cadru de interoperabilitate între sistemele de informații ale UE în domeniul cooperării polițienești și judiciare, al azilului și al migrației și de modificare a Regulamentelor (UE) 2018/1726, (UE) 2018/1862 și (UE) 2019/.... Parlamentul și Consiliul au ajuns la un acord provizoriu privind actul final;
- Parlamentul a adoptat [poziția sa în primă lectură la 17 aprilie 2019](#) în vederea adoptării Directivei (UE) 2019/... a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a normelor de facilitare a utilizării informațiilor financiare și de alt tip în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a anumitor infracțiuni și de abrogare a Deciziei 2000/642/JAI a Consiliului. Parlamentul și Consiliul au ajuns la un acord provizoriu privind actul final.

D. Agențiile și alte organisme ale cooperării polițienești

1. Agenția Uniunii Europene pentru cooperare în materie de aplicare a legii (Europol)

[Europol](#) este o agenție care are ca scop principal scop să facă Europa mai sigură. Aceasta sprijină statele membre ale UE în lupta împotriva terorismului, criminalității informatice și a altor forme grave și organizate de criminalitate. Europol colaborează, de asemenea, cu numeroase state partenere din afara UE și cu organizații internaționale. Rețelele infracționale și teroriste la scară largă reprezintă o amenințare semnificativă la adresa securității interne a UE. Cele mai mari amenințări la adresa securității sunt terorismul, traficul internațional de droguri și spălarea de bani, fraudă organizată, falsificarea bancnotelor și monedelor euro și traficul de ființe umane.

Europol a înființat mai multe unități specializate pentru a răspunde la aceste amenințări:

- Centrul european de combatere a criminalității informatice (EC3), cu scopul de a consolida reacția autorităților de asigurare a respectării legii la criminalitatea informatică în UE și astfel contribuie la protejarea cetățenilor, a întreprinderilor și a guvernelor europene de criminalitatea online;

- Centrul european privind introducerea ilegală de migranți (EMSC), cu scopul de a sprijini statele membre ale UE în depistarea și neutralizarea rețelelor infracționale complexe și sofisticate implicate în introducerea ilegală de migranți;
- Centrul european de combatere a terorismului (CECT) este un centru de operațiuni și un centru de expertiză care reflectă nevoia tot mai mare ca UE să își consolideze răspunsul la actele de terorism;
- Coaliția coordonată de combatere a infracțiunilor legate de proprietatea intelectuală (IPC3) oferă sprijin operațional și tehnic agențiilor de aplicare a legii și altor parteneri;
- FIU.net este o rețea informatică descentralizată și sofisticată care sprijină unitățile de informații financiare (FIU) din UE în lupta lor împotriva spălării banilor și a finanțării terorismului;
- Unitatea UE de semnalare a conținutului online (EU IRU) detectează și investighează conținutul rău intenționat pe internet și pe rețelele de socializare.

Europol a fost înființat în temeiul Regulamentului privind Europol. Acesta are sediul la Haga, în Țările de Jos.

Pentru a conferi agenției un grad mai ridicat de responsabilitate, a fost instituit un grup mixt de control parlamentar specializat (JPSG) pentru Europol, în temeiul Regulamentului privind Europol. Articolul 88 din TFUE prevede că activitățile Europol sunt supuse unei proceduri de control de către Parlamentul European, iar parlamentele naționale sunt asociate acestei proceduri. Potrivit articolului 51 din Regulamentul Europol, JPSG monitorizează din punct de vedere politic activitățile Europol în îndeplinirea misiunii sale, inclusiv în ceea ce privește impactul respectivelor activități asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice.

2. Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL)

[CEPOL](#) este o agenție dedicată dezvoltării, implementării și coordonării activităților de formare a funcționarilor responsabili cu aplicarea legii. CEPOL contribuie la o Europă mai sigură prin facilitarea cooperării și a schimbului de cunoștințe între funcționarii responsabili cu aplicarea legii din statele membre ale UE și, într-o anumită măsură, din țări terțe, în legătură cu aspecte ce decurg din prioritățile UE în domeniul securității, în special din ciclul de politici ale UE privind criminalitatea gravă și organizată.

Agencia pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii a fost instituită prin Regulamentul CEPOL. Aceasta are sediul la Budapesta, în Ungaria.

3. Comitetul permanent pentru cooperarea operațională în materie de securitate internă (COSI)

În temeiul articolului 71 din TFUE, „[î]n cadrul Consiliului se instituie un comitet permanent care să asigure în cadrul Uniunii promovarea și consolidarea cooperării operaționale în materie de securitate internă. Fără a aduce atingere articolului 240, comitetul promovează coordonarea acțiunii autorităților competente ale statelor membre. La lucrările comitetului pot fi implicați reprezentanții organelor, ai oficiilor și ai agențiilor în cauză ale Uniunii. Parlamentul European și parlamentele naționale sunt informate cu privire la derularea acestor lucrări.”

COSI a fost instituit prin [Decizia Consiliului din 25 februarie 2010](#) privind instituirea Comitetului permanent pentru cooperarea operațională în materie de securitate internă (2010/131/UE).

4. Centrul de situații și de analiză a informațiilor al UE (INTCEN UE)

Centrul de situații și de analiză a informațiilor al UE (INTCEN UE) nu este un organism propriu-zis de cooperare polițienească, deoarece este o direcție în cadrul Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE) și se ocupă doar de analiză strategică. Cu toate acestea, centrul contribuie la cooperarea polițienească, elaborând evaluări ale amenințărilor pe baza informațiilor furnizate de serviciile de informații, armată, diplomați și serviciile de poliție. INTCEN poate, de asemenea, să contribuie în mod util dintr-o perspectivă operativă, punând, de exemplu, la dispoziție informații la nivelul UE privind destinațiile, motivele și mișcările teroriștilor.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul a jucat un rol-cheie în elaborarea legislației UE în domeniul cooperării polițienești, făcând din siguranța cetățenilor europeni o prioritate politică. De asemenea, în cadrul procedurii legislative ordinare, continuă să lucreze la îmbunătățirea cooperării polițienești, pe picior de egalitate cu Consiliul.

Principalul instrument al cooperării polițienești este Europol, care este un pilon central al infrastructurii europene de securitate internă extinsă. Ca parte a reformei Europol, Parlamentul a pledat în mod activ în favoarea unui control parlamentar mai extins și a unor norme mai stricte în materie de protecție a datelor.

Cooperarea polițienească și politicile aferente sunt încă în curs de dezvoltare, acordându-se atenție mai ales contracarării mai eficace a amenințărilor și infracțiunilor paneuropene și, în special în ceea ce privește Parlamentul, respectând în același timp normele în materie de drepturi fundamentale și protecție a datelor. Cu toate că a avut loc o revizuire completă a normelor aplicabile agențiilor UE de cooperare polițienească, vor fi necesare eforturi concertate pentru a consolida și mai mult măsurile de cooperare polițienească, în special în ceea ce privește schimbul de date și de dovezi între autoritățile de aplicare a legii din statele membre, precum și între acestea și agențiile UE. Parlamentul a îndemnat statele membre să realizeze îmbunătățirile de standardizare tehnică necesare în ceea ce privește calitatea datelor și să stabilească un cadru juridic pentru o viitoare abordare a „schimbului implicit de informații”. Pe măsură ce numărul sarcinilor și așteptările cresc, trebuie să se asigure resurse financiare și umane adecvate pentru agențiile UE. În plus, rolul Parlamentului va trece probabil de la introducerea de nouă legislație la monitorizarea punerii în aplicare a legislației.

Parlamentul este acum un actor instituțional cu drepturi depline în domeniul politicilor de securitate și ar trebui să joace un rol esențial în evaluarea și definirea politicilor de securitate internă. Acesta a lăsat deja o amprentă de neșters asupra politicii de securitate internă, inclusiv asupra politicilor în materie de cooperare polițienească.

Kristiina Milt

